

טיוטההפיקוח על הבנקים
אגף מדיניות והסדרה

ירושלים, לי חשון, תשפ"ה

1 דצמבר, 2024

הס-**הערות לטיוטת קובץ שאלות ותשובות להוראה בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי****יש לשלוח לתיבת המייל : Prudential@boi.org.il**

לכבוד

התאגידים הבנקאיים ובעלי רישיון נותן שירותי תשלום יציבותי
שלום רב,**הנדון: קובץ שאלות ותשובות ליישום הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי**
(מס' 333)

1. קובץ זה מהווה ריכוז של עמדות מסוימות לגבי יישום הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא "סיכון ריבית בתיק הבנקאי". הקובץ אינו מהווה רשימה מלאה של עמדות הפיקוח על הבנקים לגבי סוגיות שעלו ביישום ההוראה, או לגבי סוגיות אחרות שעשויות לעלות בעת יישומה.
2. התשובות הכלולות בקובץ זה מבטאות את עמדתו ופרשנותו המחייבת של המפקח על הבנקים להוראה.
3. בצמוד לכל תשובה מופיע תאריך מסירתה או עדכונה האחרון.
4. מסמך זה מוצב באתר האינטרנט של בנק ישראל, ומתעדכן על ידינו מעת לעת.

בכבוד רב,

רויטל קיסר-סטויה
סגנית המפקח על הבנקים

העתק - המפקח על הבנקים

קובץ שאלות ותשובות – סיכון ריבית בתיק הבנקאי

תאריך עדכון		
		עקרונות לניהול סיכון ריבית – סעיפים 4 עד 89
		שאלה 1: מהו אופק הזמן המינימאלי למדדים מבוססי רווחים?
20.12.23		תשובה: כאמור בהוראה, אופן הזמן למדדים מבוססי רווחים הוא אופק של טווח קצר/בינוני. לעניין סעיף 28(ב), אופק הזמן המומלץ בגישת ההכנסות הוא שנתיים, ובכל מקרה לא פחות מ-12 חודשים (כפי שנעשה לגבי זעזועי הריבית הסטנדרטיים).
		שאלה 2: בסעיף 30 להוראה נדרש שמערכת המדידה הפנימית של התאגיד הבנקאי תתמוך בחישוב השפעתם של מספר תרחישים שונים על השווי הכלכלי והרווחים, בין השאר, מבחני קיצון היסטוריים והיפותטיים של שיעורי הריבית, הנוטים להיות חמורים יותר מתרחישי זעזוע סטנדרטיים. אילו מבחני קיצון יש ליישם?
20.12.23		תשובה: המפקח לא קובע את מבחני הקיצון, אולם מצופה כי מבחני הקיצון של תאגיד בנקאי יכללו גם שינויים בריביות בסדרי גודל גדולים יותר, כגון, 3% ו-4%.
		שאלה 3: כיצד יש לבחון את השפעות השינויים בריבית על תיקים העלולים להיות חשופים לשערוך למחירי שוק?
20.12.23		תשובה: בהתאם לאמור בסעיף 64 בהוראה, יש להעריך את רגישות התאגיד הבנקאי לשינויים בתנאי השוק, ובמיוחד בהתייחס לתיקים העלולים להיות חשופים לתנועות משמעותיות של שערוך למחירי השוק. לפיכך, במסגרת ניהול סיכון הריבית יש לעקוב גם אחר ההשפעה של שינויים בריבית על מכשירים הנמדדים לפי שווי הוגן במאזן, הן על הרווחים והן על הון התאגיד הבנקאי (הון רובד 1) ולקבוע מגבלות ויעדים לחשיפה זו.
		שאלה 4: מהי הציפייה הפיקוחית בנוגע לסיכון מרווח האשראי CSRBB?
20.12.23		תשובה: בשלב זה, תאגיד בנקאי נדרש לנטר ולנהל את הסיכון לפי מתודולוגיה פנימית שלו, מבלי שהמפקח הגדיר מודל מסוים למדידת הסיכון. הסבר מפורט יותר על רכיבי הכנסות (הוצאות) הריבית הפוטנציאליים, והסיכון הנגזר מהם, לרבות איפיון מרווח האשראי, ניתן למצוא בנספח 1 בהוראה (סעיפים 7-10 ו-13). יש להתייחס לסיכון הן במונחי השווי הכלכלי של ההון והן במונחי רווחים.
		תרחישי זעזוע ריבית סטנדרטיים - סעיפים 90 עד 93
		שאלה 1: כיצד יש להתייחס לזעזועים הסטנדרטים בשיעורי ריבית בניהול הפנימי של סיכון הריבית בתאגיד הבנקאי?
20.12.23		תשובה: על תאגיד בנקאי להביא בחשבון את הזעזועים הסטנדרטיים, ובכלל זה למסור דיווחים על תוצאותיהם לדירקטוריון ולהנהלה הבכירה, לקבוע מגבלות או יעדים פנימיים לתוצאות הזעזועים, ועוד.
		שאלה 2: לצורך חישוב השפעת זעזועים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו, מחשבים את השינוי בהכנסות הריבית העתידיות על פני תקופה מתגלגלת של 12 חודשים קדימה. כיצד יש להתייחס בחישוב זה בעסקאות שמועד תמחורן ארוך מ-12 חודשים?
20.12.23		תשובה: יש לכלול את כל הכנסות הריבית והוצאות הריבית הצפויות בגין הנכסים וההתחייבויות למועד הדיווח, לרבות הכנסות והוצאות בגין יתרות שמועד פירעונן או תמחורן מחדש ארוך מ-12 חודשים.

	שאלה 3:	כיצד יטופלו מכשירים נגזרים בחישוב הזעזועים הסטנדרטיים?
20.12.23	תשובה:	מכשירים נגזרים משובצים שהופרדו (לא רק אופציות ריבית), יטופלו כמכשירים נגזרים ("עומדים בפני עצמם"). בנוסף, כל רגל של מכשיר נגזר תיפרס בנפרד בטיפול.
	שאלה 4:	באילו עקומי ריבית יש להשתמש בחישוב הזעזועים הסטנדרטיים?
20.12.23	תשובה:	יש להשתמש באותם עקומים כאשר מחשבים את הזעזועים הסטנדרטיים, לכל הפחות עבור כל המכשירים שנמדדים לפי שווי הוגן בדוחות הכספיים.
	שאלה 5:	כיצד יש ליישם את מנגנון הרצפה שנקבע בסעיף 93 בהוראה?
20.12.23	תשובה:	<p>תרחישי הריבית מופעלים על רכיב הריבית חסרת הסיכון (ריבית הבסיס). לפיכך, כאשר קיימת רצפה, היא מיושמת על רכיב זה ולאחר מכן מתווסף מרווח הריבית. להלן דוגמה מספרית:</p> <p>הלוואה באירו: ריבית חסרת סיכון 3% + מרווח של 2% ;</p> <p>תרחיש זעזוע ירידת ריבית: 5.5%</p> <p>רצפה נתונה (טבלה א2): -0.2%</p> <p>הפעלת התרחיש על רכיב הריבית חסר הסיכון: $-2.5\% (= 3\% - 5.5\%)$</p> <p>הפעלת הרצפה על רכיב הריבית חסר הסיכון: -0.2%</p> <p>הריבית לאחר הזעזוע ובהתחשב במרווח: $1.8\% (= 2\% - 0.2\%)$</p> <p>היכן שריבית הבסיס נמוכה מהרצפה, יש לקחת את הריבית בפועל.</p>
	שאלה 6:	כיצד יש להתייחס לריבית שלילית בחישוב הזעזועים הסטנדרטיים?
<u>XX.XX.XX</u>	תשובה:	<p><u>בהתאם להוראות סעיף 35 בהוראה, התאגיד הבנקאי צריך להביא בחשבון גם תרחישי ריבית שלילית (ראה סעיף 35 בהוראה). לפיכך, באופן כללי יש לחייב לקוחות בריבית שלילית. לשם האחידות והפשטות יש להניח כי:</u></p> <p><u>לקוח קמעונאי (יחיד) – לא יחויב בריבית שלילית;</u></p> <p><u>מוסד פיננסי ולקוחות מתוחכמים – יחויבו בריבית שלילית;</u></p> <p><u>כל לקוח אחר – לפי מודל התאגיד הבנקאי.</u></p> <p><u>לצורך חישוב השפעת הזעזועים הסטנדרטיים על השווי הכלכלי של ההון ובהתאם לכללים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור, יש לחשב את השווי ההוגן של פיקדונות הציבור תוך שימוש בריבית היוון בה להערכת התאגיד הבנקאי הוא היה מגייס פיקדון דומה במועד החישוב, בהתאם לתרחיש הריבית הרלבנטי.</u></p> <p><u>לעניין זה-</u></p> <p><u>(א) ככלל, אלא אם קיימות עסקאות בשוק המצביעות אחרת, יש להניח שהתאגיד הבנקאי היה מגייס פיקדונות מלקוחות קמעונאיים (יחידים) בריבית כוללת שאינה קטנה מאפס ולקבוע את ריבית ההיוון בהתאם;</u></p> <p><u>(ב) לגבי לקוחות אחרים (שאינם לקוחות קמעונאיים) יש להוון בריבית שבה התאגיד הבנקאי היה מגייס פיקדון דומה במועד החישוב. ריבית זו יכולה להיות שלילית, אלא אם כן בהסכמים חדשים שנחתמו עם לקוחות דומים במועד החישוב, נקבע שהפיקדונות לא יישאו ריבית שלילית.</u></p> <p><u>גישה זו, בשינויים המתחייבים, תופעל גם לעניין חישוב הכנסות הריבית נטו.</u></p>

	האם תאגיד בנקאי רשאי לא להפעיל את המודל לאמידת פוזיציות שאינן נוחות לסטנדרטיזציה לגבי קטגוריה אחת או יותר של פוזיציות, כאשר ההשפעה של המודל זניחה?	שאלה 7:
20.12.23	תאגיד בנקאי רשאי לא להפעיל מודל על סוג מסוים של פוזיציות שאינן נוחות לסטנדרטיזציה (כנדרש לפי סעיף 4 בנספח 1א) כאשר השפעת המודל זניחה, כפוף לעמידה בכל התנאים הבאים: א. ההנהלה הבכירה הגדירה מראש סף לקביעת השפעה "זניחה", ופונקציית ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי אישרה את מנגנון קביעת הסף. ב. התאגיד הבנקאי עורך בדיקה תקופתית (לפחות אחת לשנה) על מנת לוודא כי השפעת המודל עודנה זניחה. ג. לתאגיד הבנקאי אפשרות ניטור ודיווח על היתרות שאינן נכללות במודל.	תשובה:
	האם יש דרישה לחישוב זעזועי ריבית סטנדרטיים על מטבעות זרים להם החשיפה זניחה?	שאלה 8:
20.12.23	יש לחשב את זעזועי הריבית הסטנדרטיים על פני כל מטבע עיקרי, כהגדרתו בהוראה. אם סכום הנכסים הפיננסיים או ההתחייבויות הפיננסיות הכלול בחישובים נמוך מ-90% מסך הנכסים בתיק הבנקאי (למעט נכסים מוחשיים) או מסך ההתחייבויות בתיק הבנקאי, יש לכלול גם מטבעות לא עיקריים בחישוב הזעזועים הסטנדרטיים.	תשובה:
המסגרת הסטנדרטית – סעיפים 94 עד 129		
	בסעיף 109 נאמר כי פיקדונות ליבה הם שיעור מהחלק היציב של פיקדונות ללא מועד פירעון שלא סביר כי יתומחרו מחדש, <u>אפילו במקרה של שינויים משמעותיים בסביבת שיעורי הריבית</u> . מה נחשב לשינוי משמעותי בסביבת שיעורי הריבית לצורך זיהוי פיקדונות הליבה מתוך הפיקדונות ללא מועד פירעון?	שאלה 1:
20.12.23	שינוי משמעותי ייחשב שינוי של לפחות 2% לאורך העקום.	תשובה: